

49 Nieuwe decorstukken

De verhalen van de toekomst

AWVN bestaat een eeuw. In de 100 jaar van haar bestaan heeft AWVN de arbeidsverhoudingen in Nederland mede vorm gegeven. In 2019 zijn die niet of nauwelijks te vergelijken met die in 1919, het jaar van oprichting. Decorwisselingen hebben zich veelvuldig voorgedaan, het podium is totaal veranderd. Maar één ding niet. Tot op de dag van vandaag is AWVN adviseur van werkgevers, en vanuit die rol geeft AWVN inhoud aan vernieuwend en goed werkgeven. De verhalen over de werkgeversvereniging zullen in de toekomst worden geschreven, maar welke decorstukken vormen daarbij de achtergrond?

DE POLDER

Sommigen kijken kritisch naar de polder: een stroperig geheel. Anderen zijn juist positief: de sociaaleconomische prestaties zijn een mirakel. Onder de oppervlakte van de beschouwingen gaat het over de opkomst en neergang van het poldermodel. Zitten we in de neergaande fase van een tijdperk dat vele tientallen jaren goed heeft gefunctioneerd, of gaan we juist een nieuw tijdperk in? Welke kant het op zal gaan, hangt samen met (politieke) keuzes van overheid, sociale partners en ondernemingen. Niets is voor de eeuwigheid, de polder zal haar legitimiteit steeds opnieuw moeten bewijzen.

ROBOTSAMENLEVING

Er is een wereldwijd debat gaande over de gevolgen van robotisering en de voortschrijdende ontwikkelingen op het gebied van de informatietechnologie. Grondtoon: de invloed ervan op arbeid is lastig te voorspellen. Er zullen banen verdwijnen en er zullen nieuwe bijkomen. Er ontstaan nieuwe organisatievormen, zoals de opkomst van de platformen Airbnb of Uber al laat zien. De veranderingen op het werk zullen groot zijn. Een hoge opleiding of technisch onderwijs geeft onvoldoende antwoord op steeds slimmere machines, levenslang leren is de kerncompetentie in de robotsamenleving. De autonomie van werkenden kan toenemen, maar ook afnemen. De grote vraag: hoe blijft de mens baas over eigen werk en robot?

WERKGEVEN

Goed werkgeverschap staat omschreven in het Burgerlijk Wetboek, maar de term is meer dan een juridische abstractie. Werkgeven – volgens Van Dale ‘het werkgever zijn’ – staat voor het welslagen van economische ontwikkeling, voor welzijn van werknemers, stabiele arbeidsverhoudingen, het bieden van verzamel- en ontmoetingsplekken, het scheppen van ontplooiingsmogelijkheden, en voor *stakeholder value*. Dit staat onder druk. Traditionele verbanden en werkgemeenschappen vallen uit elkaar. Houvast verdwijnt. De vraag naar de contouren van het nieuwe werkgeven dringt zich op. Hoe ziet ‘het werkgever zijn’ in de 21ste eeuw eruit? Door welke kernwaarden wordt ‘werkgever zijn’ gestut? Zoveel is zeker: ook nieuwe organisatie- en verdienmodellen en de voorkeuren van werkenden gaan weer veranderen. De opgave is om steeds opnieuw op eigentijdse wijze invulling te geven aan ‘het werkgever zijn’.

BONDEN & WERKGEVERS

Werkgevers plaatsen vraagtekens bij de rol en betekenis van vakbonden. De dominante positie die vakbonden in het verleden innamen namens werknemers is voorbij. Welke rol is er dan wel voor ze weggelegd? Zijn vakbonden nog steeds de *countervailing power* van weleer? Met wie gaan werkgevers zaken doen? Zeker lijkt dat vakbonden zich, op straffe van verder positieverlies, moeten heruitvinden. Binnen ondernemingen gaat de nadruk meer liggen op het creëren van duurzaamheid, om zorg voor *people, planet* en *profit*. De stijgende aandacht voor thema's als inzetbaarheid, diversiteit, arbeidsverhoudingen en het ‘verduurzamen’ van flexibiliteit vindt zijn wortels in de wetenschap dat maatschappelijk verantwoord ondernemen een vanzelfsprekend onderdeel van het ondernemers- en werkgeversbeleid is geworden.

ZWARTE ZWAAN

De zwarte zwaan staat voor een totaal onverwachte gebeurtenis met zeer grote gevolgen. De crisis van 2008 was er zo een. Niemand zag de crisis, die de wereld op z'n grondvesten deed schudden, aankomen. Soms staan er dingen te gebeuren waarvan we niet weten dat we ze niet weten. Een fascinerend gegeven dat tegen ons gevoel om de dingen naar onze hand te zetten indruist. Kunnen we een zwarte zwaan tegemoet zien? Het heeft geen zin deze vraag te stellen. De crux van de zwarte zwaan is nu juist dat die zich onverwacht en onvoorspelbaar aan ons voordoet. *We know there are known unknowns; that is to say we know there are some things we do not know. But there are also unknown unknowns – the ones we don't know we don't know,* zo merkte de Amerikaanse oud-minister van Defensie Donald Rumsfeld ooit op.

